

Antoni Żabko-Potopowicz (1895—1980)

26 kwietnia 1980 r. zmarł prof. dr hab. Antoni Żabko-Potopowicz, emerytowany profesor zwyczajny SGGW-AR w Warszawie, wybitny znawca ekonomiki i polityki rolnej i leśnej, historii leśnictwa oraz bibliotekoznawstwa, autor licznych prac, członek wielu towarzystw naukowych.

A. Żabko-Potopowicz urodził się 9 VI 1895 r. w guberni mohylewskiej (za Dnieprem) w rodzinie ziemiańskiej. Po ukończeniu szkoły średniej podjął studia rolnicze na uniwersytecie w Lipsku, przerwane wybuchem I wojny światowej. W 1918 r. repatriował się wraz z rodziną do Polski. W następnym roku zapisał się na II rok studiów rolniczych na SGGW w Warszawie, dzięki zaliczeniu mu wykładów i ćwiczeń na I roku studiów w Lipsku. W 1920 r. został jako oficer rezerwy (ppor. artylerii) powołany do Armii Polskiej; za udział w walkach pod Radzyminem odznaczony został Krzyżem Walecznych. Studia rolnicze wznowił pod koniec tego roku, a zakończył je w następnym.

W 1928 r., na podstawie dysertacji pt. „Praca najemna i najemnik w W. Ks. Litewskim w wieku XVIII na tle stosunków w rolnictwie”, uzyskał w SGGW stopień doktora nauk rolniczych ze szczególnym uwzględnieniem polityki agrarnej. W latach 1928—1938 był asystentem przy Katedrze Polityki Agrarnej SGGW, kierowanej przez prof. Z. Ludkiewicza. W 1932 r. habilitował się na podstawie pracy „Polityka agrarna jako nauka w Niemczech ze szczególnym uwzględnieniem czasów nowszych”. W ciągu okresu asystentury odbył wiele podróży zagranicznych, głównie w celach naukowych (Niemcy, Szwecja, Dania, Francja, Włochy, Szwajcaria, Czechosłowacja, Jugosławia, Bułgaria, Węgry). Rezultatem tych wyjazdów było opublikowanie kilku artykułów i większych prac na temat stosunków rolnych w niektórych krajach europejskich.

A. Żabko-Potopowicz współpracował z Instytutem Socjologii Wsi, utworzonym i kierowanym przez W. Grabskiego, oraz z Towarzystwem Ekonomistów i Statystyków, w ramach którego był kierownikiem Sekcji Ekonomiki Rolniczej. W wydawanych przez te towarzystwa czasopismach („Roczniki Socjologii Wsi”, „Ekonomista”) pisał na tematy wsi i rolnictwa w Polsce.

W styczniu 1939 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem nowo utworzonej Katedry Polityki Ekonomicznej na Wydz. Leśnym SGGW. W okresie okupacji wykładał w Tajnej SGGW. Wysiedlony po powstaniu warszawskim powrócił po wyzwoleniu i brał udział w organizowaniu SGGW, gdzie następnie prowadził wykłady z polityki ekonomicznej oraz czasowo — ekonomii politycznej. W 1949 r., w związku ze zmianami w programach nauczania i obsadzie niektórych przedmiotów, został pozbawiony pracy na tej uczelni. Znalazł zatrudnienie

w bibliotece Instytutu Ekonomiki Rolnej jako kierownik działu informacji i wydawnictw naukowych (do końca pozostał konsultantem w sprawach informacji naukowej). Ponadto był doradcą przy opracowywaniu księgozbioru Centralnej Biblioteki Rolniczej (do końca wchodził w skład jej rady naukowej).

W połowie lat pięćdziesiątych A. Żabko-Potopowicz nawiązał ściślejszy kontakt z PTL, w ramach którego był od 1959 r. przewodniczącym Komisji Historii Leśnictwa. Jego zasługą było skupienie w tej komisji wszystkich zajmujących się historią leśnictwa w skali krajowej, co umożliwiło opracowanie i wydanie kilku dużych prac zespołowych z tego zakresu. Drugi podobny zespół powstał z jego inicjatywy w r. 1968 przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN (Zespół Historii Nauk Leśnych). A. Żabko-Potopowicz uczestniczył również (jako wiceprzewodniczący) w pracach Komisji Koordynacyjnej do Badań nad Dziejami Wsi (obecnie: Komisja Historii Wsi i Rolnictwa) oraz wchodził w skład Komitetu Ekonomiki Rolnictwa (obecnie: Komitet Organizacji Rolnictwa i Wyżywienia Kraju) i Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN.

W 1957 r. A. Żabko-Potopowicz powrócił na SGGW, obejmując kierownictwo nowo utworzonego Zakładu Historii Leśnictwa. Jednocześnie został dyrektorem Biblioteki Głównej SGGW. W 1959 r. uzyskał nominację na profesora zwyczajnego. W 1965 r. przeszedł na emeryturę.

Posiadał następujące odznaczenia: Krzyż Walecznych, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyże Orderu Odrodzenia Polski — Kawalerski, Oficerski i Komandorski, Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Złotą Odznakę PTL, Honorową Odznakę Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Złotą Odznakę za Zasługi dla SGGW, Odznakę 1000-lecia Państwa Polskiego oraz Odznakę „Zasłużony dla Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego”. Od 1972 r. był członkiem honorowym PTL.

Dorobek naukowy prof. A. Żabko-Potopowicza obejmuje przeszło 200 pozycji drukowanych: w okresie przedwojennym przeważnie z historii rolnictwa i polityki agrarnej, a po wojnie w większości z historii leśnictwa. Niniejszy przegląd dotyczy głównie tego ostatniego zakresu.

A. Żabko-Potopowicz rozpoczął swe przygotowanie do pracy naukowej od pogłębienia wiadomości przede wszystkim z zakresu historii i szeroko rozumianej polityki agrarnej. To połączenie historii (głównie historii społeczno-gospodarczej) z problematyką ekonomiczno-rolniczą, a później również z leśną, dominowało w całej jego twórczości naukowej.

Podstawowe znaczenie dla tego typu badań miały dwie jego obszernie rozprawy, napisane w celu uzyskania stopni naukowych. Rozprawę habilitacyjną, mającą również charakter historyczny, należy uważać za modelową dla wszystkich następnych prac z zakresu polityki rolnej, które ukazały się przed wojną.

Pod sam koniec okresu międzywojennego zainteresowania badawcze Profesora skierowały się ku zagadnieniu gospodarki planowej. Do tej problematyki powrócił zaraz po wojnie, jednak w nowych warunkach społeczno-gospodarczych i ustrojowych znalazł się on poniekąd na bocznym torze. Problematyka, którą dotąd się zajmował, nie mogła być kontynuowana, gdyż nie pasowała do założeń nowej ekonomiki i gospodarki planowej. Stąd też tematyka prac prof. Żabko-Potopowicza w pierwszych latach powojennych była bardzo rozstrzelona, a z chwilą jego odejścia z SGGW w 1949 r. możliwości pracy naukowej oraz wydawnicze wydatnie się dla niego zmniejszyły.

Sytuacja na tym odcinku zaczęła się zmieniać na lepsze dopiero w połowie lat pięćdziesiątych, kiedy to nawiązał bliższy kontakt z PTL. Opublikowany w „Sylwanie” w 1954 r. artykuł (6) otwierał nowy etap w Jego twórczości naukowej. Zainteresowania A. Żabko-Potopowicza koncentrowały się teraz prawie wyłącznie na problematyce szeroko rozumianej historii leśnictwa (dzieje gospodarki leśnej, piśmiennictwo i szkolnictwo leśne, biografistyka, historia nauk leśnych, wydawnictwa źródłowe).

Dorobek naukowy prof. A. Żabko-Potopowicza z zakresu historii leśnictwa jest duży, a skala zainteresowań autora bardzo rozległa. W większości nie były to jakieś szeroko zakrojone prace źródłowe, ich wartość polega przede wszystkim na wykorzystaniu przez autora bogatej literatury — starszej i nowszej, polskiej i zagranicznej. Wielka erudycja i doskonała pamięć pozwalały prof. Żabko-Potopowiczowi wybrać z całości drukowanego materiału wszystko, co dotyczyło danego zagadnienia. Stąd też jego prace, nawet przyczynkarskie, stanowią — oprócz wartości poznawczych i popularyzatorskich — cenną pomoc dla wszystkich interesu-

jących się problematyką historyczno-leśną. Należy dodać, że autor prawie każdą swą pracę zaopatrywał w obszerny spis literatury, co dla podejmujących badania, zwłaszcza na etapie wstępnym, jest niezmiernie pomocne.

Do takich należą w szczególności prace na temat piśmiennictwa leśnego. Ukazało się ich około 10. Wśród nich czołową pozycję zajmuje opracowanie o dziejach piśmiennictwa leśnego w Polsce do 1939 r. (17), zawierające oprócz części opisowej 50-stronicowy spis literatury (1245 poz. bibliograficznych!). Na uwagę zasługują również artykuły mówiące o piśmiennictwie zagranicznym (19, 35, 41, 42).

Drugą, nie mniej licznie reprezentowaną, grupę stanowią prace z historii szkolnictwa leśnego w Polsce. W 1958 r. z okazji 50-lecia SGGW ukazała się dwutomowa księga pamiątkowa, poświęcona historii tej uczelni. Prof. Żabko-Potopowicz, redaktor całości (9), zamieścił w niej dwa obszernie rozdziały z tego zakresu: pierwszy o Instytucie Agronomicznym w Marymoncie, o Szkole Szczególnej Leśnictwa przy Uniwersytecie Warszawskim oraz o instytucie w Puławach, drugi rozdział o SGGW od 1906 do 1945 r. Ponadto w „Sylwaniu” z 1969 r. opublikował artykuł o szkolnictwie leśnym w Królestwie Polskim w pierwszej połowie XIX w. (47), będący w zasadzie powtórzeniem treści pierwszego z wymienionych rozdziałów. Do spraw szkolnictwa leśnego nawiązywał również w innych swych pracach.

Ulubionym działem, w którym Profesor miał wyjątkowo duży dorobek i zasługi, była biografistyka. Ten rodzaj publicystyki najbardziej mu odpowiadał. Nawiązując do różnych rocznicowych okazji publikował w czasopismach naukowych oraz zamieszczał w opracowaniach zespołowych życiorysy zasłużonych działaczy na polu rolnictwa i leśnictwa. Znaczny był również jego udział w opracowywaniu biogramów do Polskiego Słownika Biograficznego i do Słownika Przyrodników Polskich. Ukoronowaniem tych jego zainteresowań było opublikowanie dwu obszernych dzieł tego typu: w 1973 r. ukazała się podjęta z jego inicjatywy obszerna zespołowa praca (23 autorów) pt. „Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju” (506 s.), a w 1977 r. wyszła druga z tych prac, spod jego pióra, pt. „Pionierzy postępu w rolnictwie” (308 s.).

Osobny i ważny dział twórczości A. Żabko-Potopowicza stanowiły prace z historii nauk leśnych, częściowo również rolniczych. Ta problematyka zaznaczyła się wyraźniej dopiero w końcowym okresie jego życia. Należy tu wymienić artykuły podane w wykazie publikacji pod numerami 51, 53, 58, 71. Jednak wszystkie te publikacje przysłania rozmiarami i zakresem treści syntetyczna jego praca pt. „Zarys rozwoju wiedzy leśnej do I wojny światowej” (44). Autor poczynając od starożytności przedstawia kolejno w rozdziałach stan wiedzy leśnej — w dwu ujęciach: w świetle piśmiennictwa i w świetle ustawodawstwa leśnego. Rozdziały dotyczące okresu kapitalizmu są bardziej rozbudowane z rozbiciem na poszczególne kraje europejskie. Ostatni rozdział omawia rozwój wiedzy leśnej w Polsce. Autor przy pisaniu tej pracy korzystał z bogatej literatury obcojęzycznej.

Znacznie słabiej w dorobku naukowym Profesora jest reprezentowana historia gospodarcza leśnictwa, tzn. zagadnienia wiążące się bezpośrednio z zagospodarowaniem i użytkowaniem lasów. Można by tu wymienić tylko kilka jego artykułów, przeważnie napisanych na podstawie literatury i w zasadzie nie wykraczających poza okres I wojny światowej.

Olbrzymie natomiast zasługi położył prof. Żabko-Potopowicz w orga-

nizowaniu opracowań zespołowych z historii leśnictwa, a więc obejmujących wszystkie działy gospodarki leśnej. Początkowo były to jeszcze artykuły o różnej tematyce, zamieszczane w niektórych numerach czasopism naukowych („Zeszyty Naukowe SGGW”, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej”). Ale już w 1965 r. ukazała się pierwsza duża zespołowa praca (41 autorów — 748 stron druku!) pt. „Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce”, wydana przez PTL i SITLiD dla uczczenia jubileuszu 1000-lecia Państwa Polskiego. Później ukazały się dalsze opracowania zbiorowe z zakresu historii leśnictwa pod jego redakcją i częściowo jego autorstwa (38, 59, 67), a także praca z zakresu historii rolnictwa pt. „Zarys polskiej myśli ekonomiczno-rolniczej do II wojny światowej” (1973).

Następne dwie duże prace zespołowe, zainicjowane przez prof. Żabko-Potopowicza: „Wypisy źródłowe do historii leśnictwa i nauk leśnych” oraz „Słownik leśników polskich” — są dopiero w trakcie opracowywania.

Należy podkreślić, że wszystkie wymienione tutaj opracowania zespołowe są pod względem zakresu treści i objętości pierwszymi tego rodzaju publikacjami w polskiej literaturze naukowej.

W wyniku twórczej pracy Profesora, a także wielu współpracujących z nim osób oraz innych autorów, znacznie rozszerzył się w ciągu minionego 25-lecia zakres wiedzy i dorobku naukowego zwłaszcza z historii leśnictwa. Dzięki temu historia leśnictwa coraz bardziej wydzielala się w odrębną dyscyplinę naukową. O uznaniu jej odrębności w naukach historycznych świadczy m. in. fakt uwzględnienia po raz pierwszy problematyki historyczno-leśnej w programie obrad odbytego w 1979 r. w Katowicach — XIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich. Również w programach dydaktycznych na wydziałach leśnych następuje — choć z pewnymi oporami — wprowadzenie historii leśnictwa jako przedmiotu nauczania. To także zasługa prof. Żabko-Potopowicza, który od lat i z niesłabnącym uporem zabiegał o wprowadzenie takiego przedmiotu na studiach leśnych.

Prof. A. Żabko-Potopowicz zmarł w wieku 85 lat. Odszedł człowiek wielkiego serca i umysłu, wybitny znawca i popularyzator wiedzy, wychowawca młodzieży, autor o szerokiej skali zainteresowań, jednocześnie człowiek skromny, prawy, uczynny i pracowity, cieszący się zasłużonym uznaniem i ogólną sympatią.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH OPRACOWAŃ ANTONIEGO ŻABKO-POTOPOWICZA Z ZAKRESU LEŚNICTWA¹

1) Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, jej dzieje i znaczenie. W: Księga Pamiątkowa ku uczczeniu potrójnej rocznicy zaczątków, założenia

¹ Prace ułożono chronologicznie — według lat wydania publikacji. Opracowania z jednego roku uszeregowano w następującej kolejności: prace redakcyjne, wydawnictwa zwarte lub ich fragmenty, artykuły w czasopismach i wydawnictwach seryjnych ułożone alfabetycznie według tytułów. Ze względu na ograniczenie miejsca pominięto w wykazie recenzje, tytuły fragmentów (rozdziałów) w wydawnictwach zwartych, których redaktorem był A. Żabko-Potopowicz oraz drobne notatki informacyjne. Przyjęto skróty tytułów czasopism stosowane np. w „Bibliografii polskiego piśmiennictwa leśnego”.

i utrwalenia Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (1906—1911—1916—1936). SGGW, Warszawa 1937. 2) Socjalistyczne ustawodawstwo leśne Związku Radzieckiego. Sylwan 1950 R. 94 z. 4. 3) Leśnictwo w Polsce w epoce Odrodzenia. (PNTL, Warszawa ok. 1952), masz. powiel. 4) Zagadnienie renty różniczkowej w leśnictwie. Sylwan 1952 R. 96, z. 2. 5) Dzieje bartnictwa w Polsce w świetle dotychczasowych badań. Roczn. Dziej. społ. 1953 T. 15. 6) Zagadnienie lasów w Polsce przed rozbiorami od schyłku XV do połowy XVIII wieku. Sylwan 1954 R. 98 z. 5. 7) Lasy i leśnictwo na ziemiach Polski w pierwszej połowie XIX wieku. Sylwan 1956 R. 100 z. 7. 8) Rzut oka na polskie piśmiennictwo leśne przed ukazaniem „Sylwana”. Sylwan 1956 R. 100 z. 7. 9) Księga Pamiątkowa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 1906—1956. Współred. T. 1—2, SGGW. Warszawa 1958. (W tym w T. 1 dwa opracowania A. Żabko-Potopowicza). 10) Antoni Auleitner (1801—1898). Sylwan 1958 R. 102 z. 9. 11) Dotychczasowy stan badań nad rozmieszczeniem lasów i zasięgiem poszczególnych gatunków drzew w Polsce do połowy XII wieku. Sylwan 1959 R. 103 z. 2. 12) Henryk Strzelecki 1819—1901 (oraz) Spis prac H. Strzeleckiego (i)... o H. Strzeleckim. Sylwan 1959 R. 103 z. 12. 13) Stan badań w zakresie ekonomiki leśnictwa w Polsce. Sylwan 1959 R. 103 z. 8. 14) Z problematyki kształtowania się geografii leśnictwa. Zesz. Nauk. SGGW Leś. 1959 z. 2. 15) Historia leśnictwa. Skrypt. Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1960. 16) Antoni Klemens Wydrzyński (1800—1864). Sylwan 1960 R. 104 z. 12. 17) Dzieje piśmiennictwa leśnego w Polsce do roku 1939. Stud. Mater. Dziej. Nauki Ser. B 1960 z. 3. 18) Lesistość Polski w okresie tysiąclecia (960—1960). Las pol. 1960 R. 34 nr 13/14. 19) „Sylwan” warszawski a obca literatura leśna. Sylwan 1960 R. 104 z. 12. 20) Travaux en cours sur l'histoire de la sylviculture. Kwart. Hist. Kult. 1960 R. 8 nr 2 Fasc. suppl.: Ergon v. 2. 21) Występowanie lipy na ziemiach polskich w wiekach XVI—XIX w świetle materiałów historycznych. Zesz. Nauk. SGGW Leś. 1960 z. 4. 22) Benedykt Aleksandrowicz (1796—1881) (oraz) Ważniejsze prace... Sylwan 1961 R. 105 z. 7. 23) Odpowiedź na krytyczne uwagi do pracy pt.: „Dzieje piśmiennictwa leśnego w Polsce do roku 1939”. Sylwan 1962 R. 106 nr 1. 24) W sprawie geografii leśnictwa. Prz. geogr. 1962 R. 34 z. 4. 25) Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie. Seria Historyczna. Red. działowy (red. serii). SGGW, Warszawa 1963 z. 1—1979 z. 16. (Z. 10—12 tyt.: Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej w Warszawie; od z. 13 tyt.: Zeszyty Naukowe SGGW—AR w Warszawie). 26) Polskie piśmiennictwo leśne w Królestwie Polskim po utrwaleniu się kapitalizmu (1866—1915). Zesz. Nauk. SGGW Ser. hist. 1963 z. 1. 27) Polskie piśmiennictwo leśne w Królestwie Polskim w okresie kształtowania się kapitalizmu (1815—1865). Kwart. Hist. Kult. 1963 R. 11 nr 2. 28) Władysław Tyniecki na tle naszego leśnictwa sprzed pierwszej wojny światowej. Sylwan 1963 R. 107 nr 3. 29) Lasy i leśnictwo w Królestwie Polskim w okresie powstania styczniowego. W: Rok 1863 w dziejach lasów Kielecczyzny. Referaty z sesji naukowej PTL w Kielcach, w dniach 21—22.IX.1963 r. Pol. Tow. Leśne, Warszawa 1964, powiel. 30) (Współautor W. Krajski) Władysław Tyniecki (1833—1912) (oraz) Prace ... z zakresu leśnictwa. Sylwan 1964 R. 108 nr 4. 31) Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Zesz. specjalny 2. Działalność naukowa uczelni w okresie XX-lecia PRL. Red. działowy i przewodn. komisji red. Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1965. 32) Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce. (Oprac. zbiorowe). Przewodn. kom. red. PWRiL, Warszawa 1965. (W tym 9 fragmentów autorstwa A. Żabko-Potopowicza i 1 wspólnie z E. Więcką). 33) Piotr Świtkowski a problem rozwoju leśnictwa w dawnej Rzeczypospolitej. Zesz. Nauk. SGGW Ser. hist. 1965 z. 2. 34) Aleksander Połujański (1814—1866). Sylwan 1966 R. 110 nr 5. 35) Wpływ zachodnioeuropejskiego piśmiennictwa i idei ekonomicznych na rozwój wczesno-

kapitalistycznego gospodarstwa leśnego w Królestwie Polskim. Stud. Dziej. Gosp. Wiej. 1966 T. 8. 36) Zarys historii wylesień w Polsce do I wojny światowej w powiązaniu ze stosunkami rolniczymi (Streszczenie). Stud. Dziej. Gosp. Wiej. 1966 T. 8. 37) Znaczenie badań historycznych dla gospodarstwa leśnego. Stud. Dziej. Gosp. Wiej. 1966 T. 8. 38) Leśnictwo polskie w okresie drugiej wojny światowej. (Oprac. zbiorowe). Redaktor naukowy. PWRiL, Warszawa 1967. 39) Brzoza na ziemiach polskich w wiekach XVI—XIX w świetle materiałów historycznych. Cz. 1—2. Zesz. Nauk. SGGW Ser. hist. 1967 z. 3, 4. 40) Piśmiennictwo polskie z zakresu leśnictwa i drzewnictwa do drugiej wojny światowej. Sylwan 1967 R. 111 nr 6/7. 41) Polskie piśmiennictwo leśne w wiekach XVI—XVIII na tle leśnej literatury europejskiej. Fol. for. pol. Ser. A 1967 z. 13. 42) Prace z zakresu historii leśnictwa w leśnych czasopiśmie zagranicznych. Kwart. Hist. Kult. 1967 R. 15 nr 1. 43) Problème du développement des sciences foréstières. W.: Actes du XI-me Congrès International d'Histoire des Sciences, T. 5. Wrocław 1968. 44) Zarys rozwoju wiedzy leśnej do pierwszej wojny światowej. Zakł. Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1968. — Monografie z Dziejów Nauki i Techniki, t. 49. 45) Problemy oddziaływania państwa na gospodarkę leśną w świetle polskiego piśmiennictwa leśnego do pierwszej wojny światowej. Zesz. Nauk. SGGW Ser. hist. 1969 z. 6. 46) Szkic historyczny rozwoju intensywności i produktywności lasów w Polsce w okresie do drugiej wojny światowej. (Skrót ref.). Sylwan 1969 R. 113 nr 9. 47) Szkolnictwo leśne w Królestwie Polskim w pierwszej połowie XIX wieku. Sylwan 1969 R. 113 nr 3. 48) Zesz. Nauk. SGGW w Warszawie. Zesz. specjalny (3). Działalność naukowo-dydaktyczna uczelni w okresie XXV-lecia PRL. Członek prezydium Komitetu Red. i red. działowy. Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1970. 49) Le rôle sociétés scientifiques forestières dans le domaine de la vulgarisation de la science. W: XIII Congrès International d'histoire des sciences. Moscou 1971. Studes d'histoire de la science et de la technique. Sect. VI. Varsovie 1971. 50) Ankieta w sprawie prac z zakresu historii nauk leśnych. Kwart. Hist. Nauki 1971 R. 16 nr 2. 51) Badania nad historią nauk leśnych w Polsce Ludowej. Zesz. Nauk. SGGW Ser. hist. 1971 z. 8. 52) Dodatnie przeobrażenia (Ankieta jubileuszowa. Las Polski 1921—1971). Las pol. 1971 R. 45 nr 7/8. 53) Z dziejów poglądów na treść i podział nauk leśnych. Stud. Mater. Dziej. Nauki Ser. B 1971 z. 20. 54) Polskie Towarzystwo Leśne w Polsce Ludowej (Działalność i kierunki rozwoju). (Oprac. zbiorowe). Przewodn. Kom. red. Pol. Tow. Leśne, Warszawa 1972. (W tym współautor 2 rozdziałów). 55) Od Galicyjskiego do Polskiego Towarzystwa Leśnego (1882—1919). W: Polskie Towarzystwo Leśne. Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia Towarzystwa oraz sesję naukową pt. „Rola lasów i leśnictwa w ochronie środowiska”, 22—24 września 1972 r. — IBL, Kraków 1972, powiel. 56) Las w dziejach Polski przedrozbiorowej. Zesz. Nauk. SGGW Ser. hist. 1972 z. 9. 57) Ignacy Szczerbowski 1872—1913 (oraz) Ważniejsze prace ... Sylwan 1973 R. 117 nr 10. 58) Z dziejów nauk leśnych. Kwart. Hist. Nauki 1973 R. 18 nr 1. 59) Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju (Oprac. zbiorowe). Red. naczelny, PWN, Warszawa 1974. (W tym autor wstępu i 9 rozdziałów). 60) Zagadnienie administracji lasów państwowych w polskim powojennym piśmiennictwie fachowym (szkic historyczny). Zesz. Nauk. AR Warszawa Ser. hist. 1974 z. 11. 61) Karty z dziejów leśnictwa polskiego (Anna Jabłonowska, Ludwik Plater, Klemens Wydrzyński, Jan Miklaszewski). Sylwan 1975 R. 119 nr 11. 62) Zagadnienie gruntów leśnych oraz gleboznawstwa i siedliskoznawstwa leśnego w polskim piśmiennictwie w aspekcie historycznym. Zesz. Nauk. AR Warszawa Ser. hist. 1975 z. 12. 63) Z przeszłości historii leśnictwa w Polsce jako przedmiotu nauczania. Stud. Mater. Dziej. Nauki Ser. B 1975 z. 25. 64) Leśnictwo w dziełach Kluka W.: Krzysztof Kluk — przyrodnik i pisarz rolniczy. Ossolineum, Wrocław

1976. 65) Jan Miklaszewski (badacz leśnictwa i organizator ochrony lasów). Zielony Sztandar 1976 nr 40. 66) Karty z dziejów leśnictwa polskiego (Józef Rivoli, Mikołaj Reumann, Feliks Berdau). Sylwan 1976 R. 120 nr 11. 67) Nauki leśne w Polsce 1920—1970. Praca zbiorowa pod red. ... Zakł. Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1977. Monografie z dziejów Nauki i Techniki, T. 104. (W tym autor wstępu i zakończenia). 68) Dwudziestolecie Komisji Historii Leśnictwa PTL (1955—1976). Sylwan 1977 R. 121 nr 11. 69) Karty z dziejów leśnictwa polskiego (Albert Thieriot, Aleksander Kozikowski). Sylwan 1977 R. 121 nr 6. 70) Muzeum Kultury Lasu w Szczecinku. Sylwan 1977 R. 121 nr 12. 71) Myśl techniczna w leśnictwie i drzewnictwie polskim i jej dzieje. Kwart. Hist. Nauki 1977 R. 22 nr 1. 72) O nauczaniu historii leśnictwa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Kwart. Hist. Nauki 1977 R. 22 nr 3. 73) Szkoła Szczególna Leśnictwa w Warszawie (1818—1832). Sylwan 1977 R. 121 nr 11. 74) Karty z dziejów leśnictwa polskiego (Juliusz Brincken, Zygmunt Mokrzecki, Adam Schwarz, Marceli Marcichowski). Sylwan 1978 R. 122 nr 1. 75) W 75 rocznicę urodzin profesora dra hab. Franciszka Krzysika. Sylwan 1978 R. 122 nr 3. 76) Nauka i technika w leśnictwie i drzewnictwie w okresie między I a II Kongresem Nauki Polskiej. (Oprac. zbiorowe). Członek komit. red. PAN, Warszawa 1979, powiel. (W tym autor rozdz.: Ogólna charakterystyka referatów roboczych). 77) Karty z dziejów leśnictwa polskiego (Wiktor Kozłowski, Kazimierz Suchecki, Julian Rafalski). Sylwan 1979 R. 123 nr 2. 78) Historia leśnictwa w akademickich Zeszytach Naukowych. Sylwan 1980 R. 124 nr 4. 79) Zapiski do autobiografii. Kwart. Hist. Nauki 1980 R. 25 nr 1. 80) Historia leśnictwa i nauk leśnych w polskich pracach w latach 1920—1970. Stud. Mater. Dziej. Nauki Ser. B. 1980 z. 30. 81) Historia leśnictwa w Polsce. Źródła i komentarze. Praca zbiorowa pod red. ... (Praca przygotowana do druku — Inst. Hist. Nauki, Oświaty i Techniki PAN).

Oprócz tego A. Żabko-Potopowicz był autorem recenzji prac dotyczących leśnictwa (Sylwan 1953 z. 1, 1960 z. 3, 9, 1971 nr 4; Roczn. Dziej. społ. T. 19 (za) 1957 (wyd.) 1958, T. 23 (za) 1961 wyd.) 1962, T. 30, 1969) i kilku notatek informacyjnych przeważnie na temat działalności Komisji Historii Leśnictwa PTL (Kwart. Hist. Kult. 1959 R. 7 nr 1; Polskie Towarzystwo Leśne. Biuletyn Organizacyjny 1960 R. 1 nr 2/3, 4, 1961 R. 2 nr 1/2 (5/6), 1963 R. 4 nr 1(11), 1964 R. 5 nr 12; Sylwan 1976 R. 120 nr 7).

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH PUBLIKACJI DOTYCZĄCYCH A. ŻABKO-POTOPOWICZA

82) Antoni Żabko-Potopowicz, docent Polityki Agrarnej. W. Księga Pamiątkowa ... Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (1906—1911—1916—1936). SGGW, Warszawa 1937 s. 486—488, fot., bibliogr. 83) Krzysik F.: Wyróżnienie prof. A. Żabko-Potopowicza nagrodą naukową PAN. Sylwan 1976 R. 120 nr 3. 84) Zaręba R.: Antoni Żabko-Potopowicz (Nekr.) Las Pol. 1980 R. 54 nr 13/14. Zob. też poz. 79.

Opracowali:

*część opisową Józef Broda,
bibliografię Bohdan Szymański*